

Outline inleiding Alexander Rinnooy Kan (voorzitter SER en voorzitter EPN) ter gelegenheid jaarcongres 2007 ECP.NL

8 november 2007, het gesproken woord geldt

De ICT-sector en zijn maatschappelijke rol

De integratie van informatie- en communicatietechnologie in de samenleving is de meest wezenlijke maatschappelijke ontwikkeling van de afgelopen decennia. De toepassing van ICT heeft meer impact gehad op het leven van mensen dan welke technologie ook. Deze ontwikkeling is nog lang niet ten einde en beïnvloedt alle aspecten van het maatschappelijk leven.

Als ik kijk naar drie sectoren van het publieke domein, het onderwijs, de overheidsdienstverlening en de gezondheidszorg, en zowel de SER als EPN richten hun aandacht hierop, zie ik op dit moment vele snelle ontwikkelingen.

In het onderwijs merkt de leraar bijvoorbeeld dat zijn leerlingen hem vaak ver voor zijn in het benutten van ICT voor verkrijgen van informatie. Vinden ze via Google niet wat ze zoeken blikken ze op Wikipedia en zo nodig vragen ze in Hyves of via MSN of andere sociale netwerken wie hun kan vertellen wat ze willen weten. Kennis, al blijft parate kennis om te redeneren onontbeerlijk, krijgt daardoor in het onderwijs minder accent. De leraar wordt coach en helpt de leerlingen meer dan voorheen vaardigheden op te doen die nodig zijn voor het functioneren in de informatiemaatschappij. Denk aan het selecteren en beoordelen van informatie, en het werken in kleine en grotere groepen, ook virtueel; groepen die door het projectmatig werken snel kunnen wisselen van samenstelling. De tijd van *lifetime employment* bij een werkgever is voorgoed voorbij.

Het is belangrijk het onderwijs mee te krijgen in het voorbereiden van de leerling op leven in de informatiemaatschappij, maar daartoe moet de sector dan wel in staat worden gesteld. In het rapport van de Tijdelijke Commissie Leraren die ik heb voorgezeten, is aangegeven dat om massale lesuitval te voorkomen jaarlijks ruim een miljard euro extra nodig is. De beloning van leraren en de financiële middelen voor hun bijscholing staan op het moment niet in verhouding met het belang van de rol die zij in de samenleving vervullen. Die extra middelen zijn nodig en moeten er komen.

Bij de overheid is ketenherinrichting in versnelling. Staatssecretaris Frank Heemskerck stuurde in september een nota naar de Tweede Kamer. Daarin geeft de rijksoverheid aan dat lagere overheden en leveranciers moeten weten aan welke eisen informatievoorziening moet voldoen om zogeheten 'toekomstvaste' informatiesystemen te bouwen. De notitie bevat tegelijk voorstellen voor standaarden en andere regelingen die hiervoor nodig zijn. Ook op langere termijn is zo een meer transparante, doelmatige en goedkopere manier van werken mogelijk. Vanmorgen had tijdens het jubileumcongres van ECP.NL een bijeenkomst plaats over onder meer de manier waarop de overheid inspeelt op de wensen en behoeften van de

burger bij de digitalisering van de dienstverlening. Belangrijk is daarbij naar de mening van EPN dat de burger centraal staat.

De zogeheten E-Health is hier vandaag ook aan de orde geweest. Niet zonder reden. In de gezondheidszorg heeft ICT gezorgd voor een ongekeerde hoeveelheid nieuwe technologieën van de CT- en MRI-scan tot aan toepassingen van telemedicine. Dat laatste, de telemedicine, maakt het mogelijk dat patiënten niet langer aan het ziekenhuisbed zijn gekluisterd maar op afstand worden gemonitord dankzij geavanceerde sensoren die via draadloze netwerken de arts informeren over de toestand van de patiënt.

Niet alleen op het vlak van de instrumenten biedt ICT de zorgsector veel. Er bestaan inmiddels talloze succesvolle innovatieve projecten waar men zich rekenschap geeft van de zorgketen. In verschillende regio's worden op dit moment ketenafspraken gemaakt voor de behandeling van bepaalde aandoeningen, zoals diabetes en hartfalen. Huisartsen, specialisten, fysiotherapeuten en thuiszorginstellingen verenigen zich in stichtingen die de totale zorg rond een aandoening organiseren en coördineren. En cruciaal voor het welslagen hiervan zijn ondersteunende ICT-systemen. Zonder die is adequate gegevensuitwisseling onmogelijk en daarmee het gezamenlijke functioneren binnen het project. Daadwerkelijke zorgverbetering en aanzienlijke kostenbesparing komen dankzij deze investeringen in het vizier.

Aan de verdere ontwikkeling van de informatiemaatschappij zullen EPN en ECP.NL blijven bijdragen en daarbij in goed overleg waar mogelijk gezamenlijk optrekken. EPN vervult vooral de agenderende rol. ECP.NL pakt actuele thema's ook op in projecten met het doel de ontwikkelingen op specifieke terreinen te versnellen. Dit doet ECP inmiddels tien jaar en ik feliciteer de organisatie graag met haar tweede lustrum.

Bij investeringen in ICT is echter een belangrijke vraag op te werpen. Het blijkt dat de afgelopen twintig jaar in Nederland de arbeidsproductiviteitsgroei ondanks investeringen in ICT daált, terwijl in de VS en Engeland juist het omgekeerde het geval is. Hoe is dit mogelijk ?

Ook blijft de zogeheten Total Factor Productivity – dat is de groei die niet voortkomt uit extra kapitaal en arbeid -, in ons land duidelijk achter bij de VS. Dit geldt ook voor de rest van Europa op Engeland na. Het wijst erop dat de Amerikanen de afgelopen jaren vooral veel slimmer met hun ICT investeringen zijn omgegaan dan wij.

Het zal u bekend zijn dat verschillende studies laten zien dat ICT-investeringen alléén het rendement beperken en vooral pas effectief worden in combinatie met andere factoren. Innoveren vergt ondernemerschap, organisatorische aanpassingen en mensen met de juiste kennis en ervaring die de innovaties kunnen doorvoeren. Het is de juiste toepassing die technologische vernieuwing optimaal laat renderen.

Tot slot wil ik uw aandacht vragen voor een minder positief gevolg van de doordeseming van de samenleving met ICT.

Het Amerikaanse onderzoek- en adviesbureau Gartner heeft onlangs berekend dat de CO2-uitstoot door ICT en vooral internet ongeveer net zo groot is als die van al het vliegverkeer in de wereld. De hoeveelheid data op internet verdubbelt iedere vier maanden en volgens deskundigen is de hoeveelheid elektriciteit die nodig is voor één zoekopdracht in Google genoeg om een spaarlamp een uur te laten branden.

'Green computing' is in de VS actueel en ook in Europa en elders is steeds meer aandacht voor het snel toenemend ICT-gerelateerd gebruik van energie. Veel bedrijven hebben inmiddels programma's die erop gericht zijn de nadelige gevolgen van de inzet van hun

technologie voor de samenleving, in casu het grote energieverbruik, terug te dringen. In Nederland zal het thema komende tijd flink hoger op de maatschappelijke en politieke agenda komen.

ICT zal dus in toenemende mate een rol spelen in het debat over klimaatverandering. Enerzijds als de boosdoener, anderzijds zal slimme technologie met ICT in een sleutelrol ook de oplossing voor het probleem zijn.

Ik doe een oproep aan uw sector het voortouw te nemen in deze maatschappelijke discussie. Die inzet helpt de samenleving verder en bovendien zal dit u zakelijk, zeker op termijn, groot voordeel brengen. Ik dank u voor uw aandacht.